

gebaut mit
Reprograf 2018

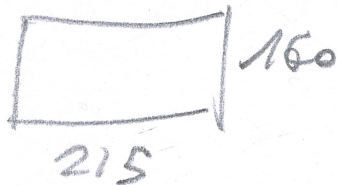
Pigatus
H. 1938

e 98 bd 9
ing. 46-58

Pigatus H. 1938 Orphanom pater

(fotografie 2018, Wettransfer e 98 bd 9 immog. 46 → 58

Q Sa.

ORMANORUM PATER

Cereus de divo Hieronymo Aemiliano

Non equidem castos Venetae animi varibus urbis
 claudere cum mare per totum imperitaret epine.
 Tunc fane inexplata terras inhiebat ad omnes
 ille Leo et fluctu vestigia firma marino
 compressit velis frondens et pappibus altis. 5
 Sic opibus fatisque urbs creverat usque secundie.
 Sancta sed ingenii rutilabat ubique favilla.
 Scilicet innumere circum spectare licebat
 signa hominum atque deum vivis spirantia membris
 seu Pario educta de marmore sive Venelli 10
 divina tellis diffuso mente calore,
 aeternae cunctos, mirum, shonante iuventa.
 Atque illae aquarum ferientes vertice caelum
 mi membraeque sedes penetraliaque ampia decorum.
 Ingens cum aureum moles se extollat in auras 15
 magnam saxorum sustentans pondus et aeris,
 montibus haud regitur, acupule vel desuper espro,
 mobilium solidum sed habet fulcimen aquarum
 marmoreas instar classis quae de littore solvat.
 Navigio in medio malus celissimus omni 20
 conspicitur nautae. Sed nauta est incolae quisque.
 Ne quisquam dixit diverso nomine turris
 cuspidem acuta quae Marci stat ad aurea templa.
 Tum sonitum dabat haec percussis triste metallis,
 seu quidquam ingrueret populo fatale timendumque. 25

Et lectus aduersa portus iam pennis tentatus
 extemplo praeceps conpellit in aequor apertum
 Ausus, quid gravius nautis toto sonitu unquam?
 Unusquisque parent flatum exitiabilis auras.
 Haec varie errabat vulgus fatigans labyrintho, 30
 ultima dum taedis ardentibus undique clara
 aethera strepitum tibiaeque et plenus loquellae
 marmora vox et finem Bacchamalibus affert.
 Non aliter dicit si quando incendia feruent
 corripuntque domos stipulis crepitantibus austa 35
 conspersit cum quis lymphis et flamine flammam
 vires accipiunt et grandi vertice surgunt
 ante stant cessant praedam mordere tenaces.
 Hunc in morem per fora picta chlamyde amictus
 personisque tegens vultus diffunditur atris 40
 aut celeres populus omnes ingressus ovabat
 vos, Lenae Venaeque, canens et membra vestra,
 a prisca ritu nobis redeunte quotannis.
 Gens genti se addit, glomerantur tempore in uno
 crescentes omni clamantem ex parte catervae. 45
 Cerne, pedem ut pulset iuveni coniuncta puella,
 colla rosas et odora fluentes tempora amomo.
 Antiquas valida hic depromit vina iugenas
 captis signatus Bolyms caesiisque Sabaeis
 cum Venetos olim sehaerant aequora remos. 50
 Dum calices paternaeque liquores garruli adimplent,
 incompte narrant alii certamine falso

fortes: quo patres modo rem gessere cruentam
 hinc illinc nigra pugnantibus hostibus ore.
 Haec et adacebant ludendo verba frequenter: 55
 Sanguinem avi nigrum, nigra potant vina nepotes.
 Dicto turba ridet risuque ad nubila surgit.
 At nunc aethereis totos tremat ambitus undis.
 Mos est Christiandis certos navare per annum
 menses divinis cruciatibus ^{vera} mente colendis; 60
 dulces nec gustant mensas potumque rubentem
 immundoque caput perfundunt pulvere moesti.
 Signum dant turres medise sub sidera noctis
 per camposque refert collesque viasque minores
 Echo reddendas semper non impigra vocis. 65
 Exemplo licet haud choreas duxisse relinquat,
 non eadem tamen est saltandi effraena voluptas,
 et paulatim alio rapiuntur tramite clives
 nocturnaeque silent alta requiete tenebrae.
 Saecentos simul ante, minus sensim accipit unda 70
 lensorum. Deserto post vagus innatat unus.
 Ergo transibat lenta tunc forte lyburna
 maxima multis vir comitatus per vada servis,
 conspicuis membris, oculis pulcherrimus idem,
 insuper alius nitet mirabile flore iuventa, 75
 armis indutus caris, insignia gestans
 quae tener in campis puer ardens laudis habendas
 proseruit pugnas ad Tarum fortiter animam
 primo cum nomen Mavore Hieronymi amavit
 servata Italia, Galile cum rogo fugatis. 80

Quid praeter aerae taciturnae cogitabat ?
consertis manibus, sulcos miratus aquosos
in quibus abscondit sua lucis semina luna ?
Ipsae quid inaequalia repositae pectora nescit,
ex unis prolapsa in nova semper gaudia frustra. mehum
85
Redit virginitas male dudum perdita vitae,
bellica cui minime virtus confertur et aurum.
Laudent aequales et Patria honore coronet,
quid si animus sibi fletus sentit maiora negari ?
Interea magno remex navem impulit ictu 90
dextroscum ad divi Vitalis sancta sacella
quae Aemiliana domus longis iam protegit umbris.
Fletus percellit subito venientibus aures
de tuguri patulis resonans lacerisque fenestris.
Inde ferit parvus parvo cum lumine lychnus 95
cuius ad instabilem auram flamma vacillat. mehum
Vix vetus adhaesit sabulo clepsydra recenti
cum moritur lychnus nisu lustratus inani
et gemitus gliscit pueris deflentibus atrox.
Nempe puella erat et puer heu qua sorte agitati, 100
orbati patre, nunc et tebo matre perempta.
Haec priam ad lucem surrexerat aegra diei
pervigil ut quid pro nativitate reperiret aleandis,
ex humili carpens sine culictris somnia lecto.
Viribus aufugientibus obstat dura voluntas 105
et subigit corpus nondum obstinuisse labore
nec opera manibus, quidquid sit, parcere fassis:
si faciat, aetate correptos morte videret.

Urbs aut ardet Bacchanalia non labor ullus
 omnes currenti hic videri terga dabatur 110
 urgentemque pueri et lacrymis abigebat aegra
 servitus inpatiens adaveri triatris laetis.
 Labentem caepe illam excepit margo viarum
 effusumque bibit pia deteratque ordores, 115
 paupellae viduae et tanti adaequata doloris.
 Hanc praetergrediens vidit mendicem anhelantem,
 qui crotalis scapulas crepitacillaque coarctato
 circumiens victum pro se et cane abunde trahabat
 attritas pulsam virgas vocemque sonantem. 120
 Feste contigerat bene plenaque aere crumena
 tunc pedibus vetulus gaudens iuvenilibus ibat.
 Cum propius fuit et vidit mœrore iacentem
 Quae te cura aut dens - inquit - cor pugit acutum ?
 aegrae non aliud praestatur molle cubile ?
 125
 dic, mulier, quid habes aut accidit inter eundem ?
 Sed mulier lacrymis huius singultuque potenti:
 Mi fave filiolî. Et truncatur sermo loquentis.
 Grandaevus multis ærummis ipse probatus,
 quam tenero in natum genitor rapitur amore 130
 expertus, flenti confestim lacrima ministrat
 continuoque reversus se coniecit in artem
 quaesitum centu si quando vivere posset.
 Illa volat recreata domum nec turba retardat,
 caris blanditur tremebunda, incredula visu,
 135
 quos metuebat ne procul exhausti morerentur;
 ac genibus flexis rogat ut benefacta rependat

Iesus divinum donans cum pane levamen.
 Defesso lateri fas est requiescere tandem.
 At miserum vehemens agit et vertigo cubantem
 fumos obducta oculos caligine circum, 140
 frigentes multo magis sudore per artus
 insolito oppressos glaciis pondere inertis,
 membra moveri quae vetat adstringitque perargens.
 Mater obit longo nunc extenuata dolore
 languida abstruso ternis per viscera ab annis, 145
 ex quo vir antea sibi commendarat amicum.
 Ignes extinctos vitas conata cedere
 et densam tenebrae velum abscissae, trementi
 se cubito regit infelix, mox vero supinat.
 Tunc toto pallens vultu manibusque, movere 150
 ille oculos caecos si forte daretur eunti
 caros apexisse relictos, querere denique lucem
 qua tenuis lychnis erat atque incerta manere.
 Extremis verbis dicturnae fauibus haesit
 cum vita antea quam vox suffugisset ab ipsa. 155
 Inde exstinguitur et lampas puerique queruntur.
 Corde micanti haec vir spectat dum cytha pererrat,
 interius miro confundente omnia sensu,
 horrores mixtus desiderique videndi,
 ut neves in pugna tiro, cum classica/in/homem ~~can~~ 160
 ire canit biungisque fremit vicinia tunica.
 Illae inflecti iubet hortaturque volare,
 qui in terram saluit prior et prior arcum
 ingressus conclave tropaea tremenda doloris

praecursum et paupertatis vestigia cernit,
 165
 una omnia tenens obtusa, mente stupescens,
 gentis longinquae haec pars aevi ignota fuisset.
 Quam quidem agrestis aula iugo stimuloque foveant
 vacaret, mactos quid coctosque cibos,
 170
 quid fixit latus caenas electas liquet?
 Ipse nova infinita spectacula viz sibi crevit,
 ut pedes ante viti viz amicae foemina tractans
 crediderat caele alimentis latius daret:
 tandem dum apparent aemula intervalle penates
 175
 dum se prognatas avertunt stirps ab caelo
 dum quosdam rami florentes usque feracis.
 Averna oculis Hieronyma exaret ultra
 terrificas Moenae spectator vise avari
 tam multis una coenulis rebus avari.
 180
 Illius aet voluit in medio densi agmine proci,
 laudis promeritis membris et virtutis honestas
 restituit asperans discrimen fronte superba,
 ut non illi eret in gravibus durare periculis.
 Auset blandiri poenis et dulcia verba
 185
 pariter, a fletu et mulo ut exorere levantur,
 ad cor suppositis genibus complexitur ambo,
 dilecti patris haud simulans imitator amorem.
 Hoc consolatus matris pro funere curat,
 qui paupertatis vult signa infanta abolere
 190
 nunc saltem cum more omnia iustissima adaequat.
 Quid? tenui fungens insuetus munere, tandem
 pace aia optata fruitur membrisque relectis

vitales evictus respirat pectore aperto
 ut puer auras, ver quasi nubila et aera serenet,
 omnia nunc fulgent et solem lumbis viuunt. 195
 O bonitas animi o pietas miracula creatas,
 vestra perfusus miles dulcedine pergit
 sanctum vulneribus puororum infundere dextra
 lanisem vacuosque replere affectibus aegros,
 et pater non cernis pater aut fecisset matris 200
 mater pro matre, illos commisit anillas
 de suo alendos et iussit non parcere numis.
 Ipse revisurus crebro remeabat ad sedem,
 parvam sed pulchram nulla re deficiente.
 Obviam erant illi: En - clamantes - en pater ad nos, 205
 atque iterum cumulatant certatim oscula labris.
 Flumen deliciarum corda fluebat in ima,
 quos qui experitur fas est dixisse beatum
 nec ullus verbis potuit describere nostris.
 Haec alias. Alto mortalia pulvere tempus 210
 obruerat nigres quations velociter alas
 quae veterem verrant formam prisaeque nitorem
 et rebus donant modo matris sole recenti.
 Funera sic tellus, varice alternat et ortus
 ad facta involvit memoranda oblivio nocte, 215
 Aeneas decies annum renovaverat aestas,
 nec meminuit matris defunctae aut vir puororum,
 Ingente in Venetos etonibus flagravat ab omni
 Europa bellum Canevari foedere pactum,
 Gallus ubi Italiam crudelia domus paravit 220
 Germanusque ferox et Romae praesul avarus.

Non puduit tædæ circumque insidit in urbem
et ferro prorsus subvertere moenia et aedæ,
et permisisset Deus. At sua pectore cives
opposuere hosti gladii vincentis acumen
ignivomæque magis tormento interrita sævo,
donec splendidior Venetæ urbis adorea risit.
In primis Patriæ tutandas currit in arma,
cœnia sive domum contemnens sive et amicos,
heros heroum promptus sectator avorum
iste Hieronymus. Offert se discrimine summo
ad necem fines audax defendere sanctos
quo per contractos sua Plava volumina volvit
saltos et rupes fluit inter torta perasas.
Iam contra immensum descendit Cæsaris agmen,
quippe necesse Novi sub muros sistere Castri
nec alia possunt sociis se iungere Gallis.
Res geritur gladiis; acriter pugnetur utrinque,
occidit ut fluctus cum tempestate coorta
 sese urgent, alios alii stridore sequentes,
in primum præseps alter ceciditque secundo
tertius, usque novis ponto surgentibus imo,
percurrunt obices, frangunt maxima cuncta,
in mediosque ruunt agros et littora portant.
Contra milles hic procubuerunt trecenti,
quotquot erant, Veneti non vi sed numero acti.
Narratur iuvenis pilo cum fronte iaceret
percussa, evulsum tripidus iaculasse inimicis
et: Dico dilectæ sio me cecidisse necantem,
dicere, Dux; icu cadens quo cæsus eodem.

225

230

235

240

245

250

At furis caecus, circumdatus hoste per omnem
 partem, non cessat dux vastas epargere strages,
 se gyris circum latis velociter ense rotato,
 absorbens gurgēs vel spiris concitus Eurus.
 Haec parcunt hostes ludibri pondere et auri
 gentis progeniem mercatores Aemilianae.
 Interea trahunt gemitibus in carcere vincti
 longe diversis quam lauri aurive coronis,
 ardentem vitam lenta cum mortem praesentes.
 Perpetua captus nocte obnubatur ibidem
 fanereo panno velut. Instat marmore in aures
 prolabens flumen mortem revocare sinistro.
 Panem ipsum aestuit, celato ut forte veneno
 intantet vitae et supremam concitet horum.
 Si cuius passus venientis percipit intus
 se inque cogitat exi aut occumbere sion.
 Tantis principis fuit hunc producere finem.
 Siquidem inani qui fasto servit, neque Summo
 facta referre solet Caelo, is loquabitur inaptus
 cum vacuis manibus vorace ab iudice Christo
 adtribuetur homo neglectus Tartara et ignem.
 Talia captivi mens contristata revolvit,
 exopes vivendi ut sibi iam conscisceret ipse
 isdem divina quaedam formidine pulsare.
 Post subeunt acti tenues quasi temporis umbrae,
 hae violis crinem elictas niveisque liguetris,
 illae mortali tumulorum flora dolentes,
 laude prout digna aut debebat vita reprimi.

255

260

265

270

275

Matrem iterum in gemitibus puer emit saepe loquentem
tam deest afflictis de caelo semper adesse
matrem aliena quae solus quoque benignitas est nil.
Quin iuvat hanc columen sibi nunc deponere egeno?
Hoc menti verbum perfert imitatem egenae
alterius patria defunctae suo nocte silenti.
Iusta sunt pueri duo eodem funere meral,
ipse nisi adducens lento eripulisset inermes,
unde tot exundans cor gaudia cepit amens.
Facillime fiant cogitata similia veris
et carcer tenebris expulsiis luce repletur.
Nonne vides solis cum discus lumine defit
terrae proiecta aut lunae interceptus opaco,
ut pastor matuans pecudes errare relinquit,
huc autem parvulus magno terrore alacritur?
Ipse obscurantur carenti flumina fluctu,
mandata aevi extremis properant asperire ruinae.
Sed simul irradians splendor fulgere videtur,
atque magis vivax sponte omnis vita resurgit.
Ipse Hieronymus adit repens ita pectora capti
occultique viget stabilis orescitque nascentis;
exhaustos cogit aciem blandita precari
quae dominam teneris matremque vocaverat anus.
Ecce laqueo tropido cum corde extollit in aethram
auxiliatus vir clausus de carcere nudus;
ecce vocat se pauperibus praebere levamen
vita ad liber mortem commutat acerbum;

280

285

290

295

300

305

ecce preces celeres caelestia limina pulsent
nitro quas quicumque potenti prompta patescant.
Tunc iussu manibus diraptis Virginis almas,
ut primum potuit lumen respicere Phoebi,

ibat quaecumque miseros sine matre puellios,
quorum tractabat manibus quoscumque pudicis
dilecti patris morem atque imitator suorem.

Pone duos sic illos turba augebit eundo,
nemo ut iam possit parvos numerare sequaces.

Atque omni qua parte patens expanditur orbis
nunc puer invocant a caelo, absque est qui patre, patrem.

310

315

N O T A E

Divus Hieronymus Asmilianus, Venetiae natus (1481-1537) nobilissima ex fami-
lia, iam admodum adolescens stipendiis servit suum cum laude ad Tarum flumen
cum Italo Carolus VIII Gallorum regem, profligatum trans Alpes exegerunt.
Bellis post Cusaracensis foedus in Venetis exarscente, ad Castrum Novum mitti-
tur prope Fluvium flumen, quo exercitus Maximiliani Imperatoris descendens
erat ibique impar multitudinis hostium sustinens capitur et in carcerem de-
traditur. Divina quadam sorte liberatus, quod ipse et nequales Virgini dei-
parae tribuerant, abiectaque militia totus populiis colendis incubuit. Quam
ob rem eius virtutibus et rebus gestis illustrem in Christiana caritate,
posteris appellatione ORPHANORUM PATRUM

16

Humanumque vir,

Munus poematis, quod inscribitur
 "Orphanorum pater". suis inscriptione errores
 nullae dactylographae culpa reperiri.
 Ad v. 60 non manu sed aere legendum
 est.

Not. 284, sub se legendum est.

Quod factum, quod illis locus exemplar
 meum pluribus mendis et correctionibus
 plenum cum esset, dactylographa
 rapuit quam elipset.

Nunc deinceps toto poematis lecto
 ego ammaduechi.

Quoniam te anxie exhortor ut quae ex
 benevolentia in me venies, errores istos
 corrigas, neque velis rescire quid non
 mea culpa deturpatum carmen
 miserum. Vale

Hector.

P.S. Quidquid erit indignum, velim Gerakum
 ad me etiam mittere, cum promulgatum
 fuerit. P.P.P. Collegio 'Loade'

Bellinghousa
 (Switzerland)

Et qui est ab actis Regiae Accademiae

Amstelodamensis S.P.

Cum abhinc paucos dies misissem poemation
 inscriptum Orphanorum Pater, heri deprehendi
 errorem irrepsisse in transcribendo ad versum
 284, qui syllabam Sub extra exametron habeat.
 Quamobrem oro atque vehementissime precor
 ut qua es humanitate eam deleas, cum non
 mea sed transcriptoria culpa hoc factum sit.
 Scio etenim unum eiusmodi errorem sufficere
 ut poema abiudicaretur, quod mihi displiceret
 ut cum maxime.

Vale.

Auctor.

5
 8.
 18
 10
 15
 20
 25